

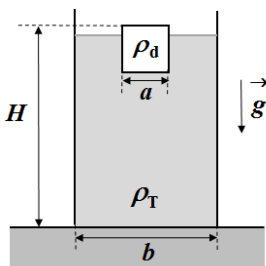
1. У посуди са течношћу густине $\rho_T = 1150 \text{ kg/m}^3$ плива хомогени комад дрвета облика коцке странице $a = 2 \text{ cm}$ (слика 1). Посуда има облик квадра чија је основа квадрат странице $b = 5,5 \text{ cm}$. Запремина течности у посуди је $V = 250 \text{ cm}^3$. Одредити на којој висини у односу на дно посуде се налази ивица коцке која је изван течности, дакле тражи се висина H (слика 1). Густина дрвета је $\rho_d = 920 \text{ kg/m}^3$.

2. Тело чија је почетна брзина $v_0 = 20 \text{ m/s}$ креће се равномерно успорено током времена t_1 и прелази пут $s_1 = 200 \text{ m}$ те постиже одређену брзину (означимо је са v_2). Брзином v_2 наставља да се креће равномерно, одређено време t_2 и прелази пут $s_2 = 400 \text{ m}$. Након тога тело почиње да се креће равномерно убрзано током времена t_3 , прелази пут $s_3 = 600 \text{ m}$ и постиже поново брзину $v_0 = 20 \text{ m/s}$. Нацртати график зависности брзине тела од времена, од почетка успоравања до тренутка када поново постигне брзину v_0 . Наведени временски интервал у овом случају представља укупно време кретања тела. Одредити укупно време кретања тела ако важи услов да је $t_2 = t_1 + t_3$.

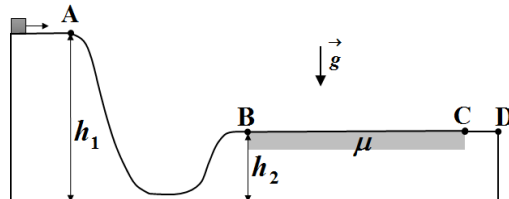
3. Аутомобил масе $m = 1500 \text{ kg}$, приликом претицања, на путу дужине $s = 100 \text{ m}$ повећа своју брзину са $v_1 = 54 \text{ km/h}$ на $v_2 = 90 \text{ km/h}$ под дејством вучне силе мотора F_V константне вредности. Сила трења има константну вредност $F_{tr} = 295 \text{ N}$. Одредити средњу снагу коју развија мотор на путу дужине $s = 100 \text{ m}$.

4. Тело се креће по шинама дуж дела тобогана који изгледа као на слици 2. Брзина тела при проласку кроз тачку А је $v_A = 4 \text{ m/s}$. Висина хоризонталног дела који се завршава тачком А у односу на подлогу је $h_1 = 6 \text{ m}$, а висина хоризонталног дела на којој се налазе тачке В, С и D у односу на подлогу је $h_2 = 2 \text{ m}$ (слика 2). Трење између тела и тобогана је занемарљиво осим на делу дужине $\overline{BC} = L = 10,5 \text{ m}$, а коефицијент трења износи $\mu = 0,5$. Одредити да ли ће тело успети да стигне до тачке D. Тело је везано за шине тако да је у сталном контакту са тобоганом, тј. током кретања не долази до одвајања тела од тобогана.

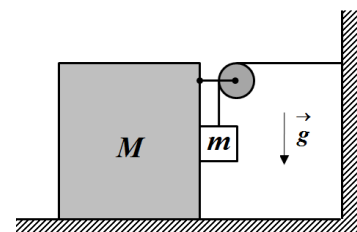
5. Тела чије су масе $M = 10 \text{ kg}$ и $m = 5 \text{ kg}$ повезана су на начин као што је приказано на слици 3. Одредити интензитет убрзања тела масе m у односу на подлогу ако се тела пусте да се слободно крећу из стања мировања. Током кретања тела су у сталном контакту. Масу неистегљиве нити, масу котура и трење занемарити. Котур је чврсто везан за тело масе M .

Слика 1

Слика 2

Слика 3

Сваки задатак носи 20 поена. Напомена: Сва решења детаљно објаснити. Уз решење сваког задатка приложити и одговарајућу слику са јасно дефинисаним физичким величинама. Јасно дефинишите све ознаке које користите, нарочито оне које нису уобичајене!

Задатке припремио: Владимир Чубровић, Физички факултет, Београд

Рецензент: Проф. др Иван Манчев, ПМФ, Ниш

Председник комисије: Проф. др Мићо Митровић, Физички факултет, Београд

Свим такмичарима желимо успешан рад!

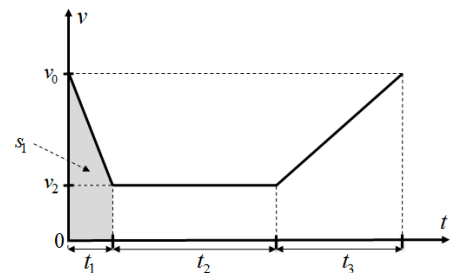
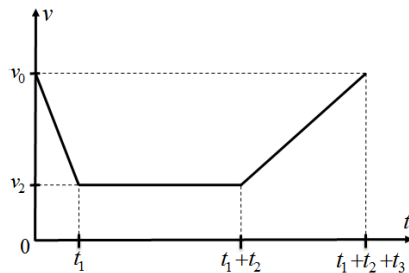
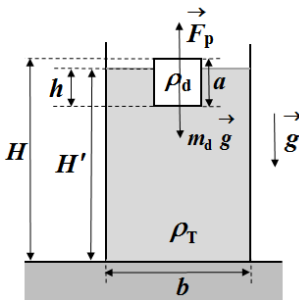
VII
РАЗРЕД

Друштво физичара Србије
Министарство просвете, науке и технолошког
развоја Републике Србије
РЕШЕЊА

ДРЖАВНИ НИВО
Шабац
09-10.04.2017.

1. Означимо са h део висине коцке који се налази у течности, а са H' висину на којој се налази слободна површина течности у односу дно посуде. Како комад дрвета плива у течности важи $\rho_T \cdot a^2 h \cdot g = \rho_d \cdot a^3 \cdot g$ [9п] тако да је $h = \frac{\rho_d a}{\rho_T} = 1,6 \text{ cm}$ [1+1п]. Тражена висина је $H = H' + (a - h)$ [3п]. Висину H' можемо да одредимо преко запремине течности у посуди $V = b^2 H' - a^2 h$ [3п] тако да је $H' = \frac{V + a^2 h}{b^2} \approx 8,5 \text{ cm}$ [1+1п]. Из претходних једначина следи да је $H \approx 8,9 \text{ cm}$ [1п].

2. Тело прелази пут дужине s_1 средњом брзином $v_{sr1} = \frac{v_2 + v_0}{2}$ за време t_1 тако да је $t_1 = \frac{2s_1}{v_2 + v_0}$ [5п] (графички пређени пут s_1 једнак је површини трапеца чије су базе v_0 и v_2 , а висина t_1 , тако да је $s_1 = \frac{v_0 + v_2}{2} \cdot t_1$). Затим прелази пут дужине s_2 константном брзином v_2 за време $t_2 = \frac{s_2}{v_2}$ [1п]. Последњи део укупног пута дужине s_3 прелази средњом брзином $v_{sr3} = \frac{v_2 + v_0}{2}$ за време $t_3 = \frac{2s_3}{v_2 + v_0}$ [5п]. Како важи $t_1 + t_3 = t_2$ следи да је $\frac{2s_1}{v_2 + v_0} + \frac{2s_3}{v_2 + v_0} = \frac{s_2}{v_2}$ па је $v_2 = \frac{v_0 s_2}{2s_1 + 2s_3 - s_2}$ [2п] ($v_2 \approx 6,7 \text{ m/s}$). Укупно време кретања је $t_u = t_1 + t_2 + t_3 = 2t_2 = \frac{2s_2}{v_2} = \frac{2(2s_1 + 2s_3 - s_2)}{v_0} = 120 \text{ s}$ [2+1п].

Коректно нацртан график носи 4 поена.

3. Први начин. Из закона одржања енергије $E_{k2} - E_{k1} = A_V + A_{tr}$ односно $\frac{mv_2^2}{2} - \frac{mv_1^2}{2} = F_V s - F_{tr} s$ [9п], следи да је вучна сила једнака $F_V = \frac{m(v_2^2 - v_1^2)}{2s} + F_{tr}$ [2п] ($F_V = 3295 \text{ N}$). Средња снага је $P_{sr} = \frac{F_V \cdot s}{t}$ [3п] односно $P_{sr} = F_V \cdot v_{sr}$ [3п], при чему је $v_{sr} = \frac{v_1 + v_2}{2}$ [2п] ($v_{sr} = 20 \text{ m/s}$), тако да је $P_{sr} = \left[\frac{m(v_2^2 - v_1^2)}{2s} + F_{tr} \right] \cdot \frac{v_1 + v_2}{2} = 65,9 \text{ kW}$ [1п].

Други начин. Динамичка једначина кретања тела је $ma = F_V - F_{tr}$ [5п], док је кинематичка једначина $v_2^2 = v_1^2 + 2as$ [4п]. Из претходне две једначине добијамо да је вучна сила једнака $F_V = \frac{m(v_2^2 - v_1^2)}{2s} + F_{tr}$ [2п] ($F_V = 3295 \text{ N}$). Наставак решења је исти као у првом начину.

**ТАКМИЧЕЊЕ ИЗ ФИЗИКЕ УЧЕНИКА ОСНОВНИХ ШКОЛА
ШКОЛСКЕ 2016/2017. ГОДИНЕ.**

4. Из закона одржања енергије $\frac{mv_A^2}{2} + mgh_1 = \frac{mv_B^2}{2} + mgh_2$ [7п] следи да је брзина тела у тачки В једнака $v_B = \sqrt{v_A^2 + 2g(h_1 - h_2)}$ [2п] ($v_B \approx 9,72$ m/s).

Први начин. Пут s који би тело прешло до заустављања на делу подлоге на ком трење није занемарљиво добијамо из једначине $\frac{mv_B^2}{2} = \mu mgs$ [5п] тј. $s = \frac{v_B^2 + 2g(h_1 - h_2)}{2\mu g} \approx 9,63$ m [2+1]. Како је $s < L$ следи да тело неће успети да стигне до тачке D [3п].

(Или, из $\frac{mv_C^2}{2} - \frac{mv_B^2}{2} = -\mu mgL$ [5п] следи $v_C^2 = v_B^2 - 2\mu gL \approx -8,53$ m²/s² [2+1п], те како нема реалних решења за брзину v_C следи да тело неће успети да стигне до тачке С, а самим тим тело неће успети да стигне до тачке D [3п]).

Други начин. На делу подлоге на ком трење није занемарљиво успорење тела је $a = \mu g$ [3п], а зауставни пут тела је $s = \frac{v_B^2}{2a}$ [2п], па је $s = \frac{v_B^2 + 2g(h_1 - h_2)}{2\mu g} \approx 9,63$ m [2+1]. Како је $s < L$ следи да тело неће успети да стигне до тачке D [3п].

(Или, $v_C^2 = v_B^2 - 2aL = v_B^2 - 2\mu gL \approx -8,53$ m²/s² [7+1п], те како нема реалних решења за брзину v_C следи да тело неће успети да стигне до тачке С, а самим тим тело неће успети да стигне до тачке D [3п]).

5. **Први начин.** Једначине кретања тела су $Ma_x = T - N$ [3п], $ma_x = N$ [3п] (или $(M + m)a_x = T$ [6п]), и $ma_y = mg - T$ [3п], а веза између убрзања $a_x = a_y$ [4п]. Из претходних једначина следи да је $a_x = \frac{mg}{M + 2m}$ [2п].

Убрзање тела у односу на подлогу је $a = \sqrt{a_x^2 + a_y^2}$ [2п], односно $a = a_x \sqrt{2} = \frac{\sqrt{2}mg}{M + 2m} \approx 3,5$ m/s² [2+1п].

Други начин. Тело масе m се у почетном тренутку ($t=0$) налазило на висини h_0 у односу на подлогу. Након времена t од почетка кретања тело m се спусти дуж тела M за растојање l при чему је $l = a_y t^2 / 2$, и у том тренутку се налази на висини h , при чему важи $h_0 - h = l$ [1п]. Веза између убрзања тела је $a_x = a_y$ [4п]. Тада је $l = a_y t^2 / 2 = a_x t^2 / 2$, а како су тела почела да се крећу из стања мировања брзине тела у тренутку t су редом $v_x = a_x t$ и $v_y = a_y t$.

По закону одржања енергије важи $mgh + \frac{Mv_x^2}{2} + \frac{mv_x^2}{2} + \frac{mv_y^2}{2} - mgh_0 = 0$ [6п] (1), јер је рад унутрашњих сила једнак нули $A = A_M + A_m = (T \cdot l - N \cdot l) + (N \cdot l - T \cdot l) = 0$. Даље, једначина (1) добија облик

$\frac{(M + 2m)(a_x^2 t^2)}{2} = mg \cdot \frac{a_x t^2}{2}$ [2п]. Из последње једначине следи да је $a_x = \frac{mg}{M + 2m}$ [2п], па је $a = \sqrt{a_x^2 + a_y^2}$ [2п] и

коначно $a = a_x \sqrt{2} = \frac{\sqrt{2}mg}{M + 2m} \approx 3,5$ m/s² [2+1п].

